

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ
Ο ΜΕΤΑΞΥ ΕΡΩΤΟΣ
ΚΑΙ ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΟΡΜΗΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

Τὸ θέμα ἡμῶν ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς ἐξελικτικῆς ψυχολογίας καὶ δύναται, ὡς ἐν τῷ μεθοδολογικῷ μέρει ἀνεπτύξαμεν, νὰ νοηθῇ ἐν διττῇ ἐννοίᾳ. Ἐν πρώτοις εἶναι ἀναγκαία ἡ περιγραφή τῆς πορείας τῶν σχετικῶν ψυχικῶν φαινομένων ἢ πλησιάζουσα ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὰ ἀντίστοιχα βιώματα, ἐν προκειμένῳ λοιπὸν ἡ περιγραφή ἐκείνου, ὅπερ γίνεται βίωσις καὶ περιεχόμενον τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐφήβου. Ἄλλὰ δυνάμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ χωρήσωμεν καὶ πέρα τούτου ἐξηγοῦντες καὶ σαφηνίζοντες καὶ ὅ,τι ἐν τῷ βιώματι αὐτῷ τελεῖ ἀσύνδετον, εἴτε διὰ τῆς ἀνευρέσεως ὑποσυνειδήτων νοήματος ἐκφραστικῶν συνδέσμων, εἴτε διὰ τῆς σχετίσεως πρὸς ὑπερκειμένας συναρτήσεις, ἀνηκούσας εἰς τὴν ἐξ ἀντικειμένου πνευματικὴν ὁρίσασθαι τῶν φαινομένων τοῦ πνευματικοῦ ἢ τοῦ φυσικοῦ βίου.

Ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπόψεως ὀρμώμενοι ἠναγκάσθημεν νὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι ἐν τῷ ἐφήβῳ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἔρωτος καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς γενετησίου ὀρέξεως τελοῦν κατὰ κανόνα κεχωρισμένα ἀλλήλων. Ἄλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ ἀκόμη δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀρνηθῶμεν συνοχὴν τινα πρὸς ἄλληλα, τὴν δὲ διέγερσιν τῆς ζηλοτυπίας κατὰ τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις ἐθεωρήσαμεν ὡς ὑποδηλοῦσαν, ὅτι βάσις αὐτῶν ὑπόκειται τι πλεον τῆς αἰσθητικῆς θέας τοῦ σωματικοῦ ἢ ψυχικοῦ κάλλους. Ποιοῦμενοι χρῆσιν τῆς φράσεως «ὑπόκειται βάσις» χωροῦμεν πέρα τῶν προκειμένων ψυχικῶν γεγονότων. Δι' αὐτῆς μετατιθέμεθα εἰς τὴν δευτέραν ἐποψίν καὶ ζητοῦμεν τὰς νοήματος ἐκφραστικὰς συναρτήσεις, αἵτινες συνέχουν πράγματα κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον κεχωρισμένα ἀλλήλων. Ὅτι ἐν τῇ ὁλότητι τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς οὐδὲν ὑπάρχει ἐντε-

λῶς ασύνδετον, ἀποτελεῖ ἤδη μεθοδολογικὸν αἴτημα (πρότασιν ἐκ τῶν προτέρων). Ἄλλ' ὁ τ ρ ο ς καθ' ὃν τελεῖ συνδεδεμένον χρήζει ἀκριβεστέρας ἐρεύνης. Δι' αὐτῆς μεταβαίνει ἡ περιγραφή τῶν ψυχικῶν φαινομένων εἰς θεωρίαν περὶ ψυχῆς.

Νεωτέρα τις ψυχολογικὴ θεωρία ζητεῖ νῦν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν μεταξὺ ἐρωτος καὶ γενετησίου διαθέσεως σύνδεσμον. Ἡ ψυχολογία τοῦ Freud ἐγεννήθη ἀρχικῶς ὡς ἰατρικὴ μέθοδος θεραπείας, ὡς ψυχοθεραπεία, ἐντεῦθεν δὲ περικλεῖται ἐν ἑαυτῇ μονομερείας τινὰς αἰτινες θὰ εἶχον ἴσως ἀποφευχθῆ, ἐὰν ἐνδιεφέροντο πρῶτον διὰ τὴν τελειότητα τῆς θεωρίας καὶ ἔπειτα διὰ τὴν θεραπευτικὴν αὐτῆς ἐφαρμογὴν. Καὶ ἡ θεωρία δὲ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὐδέποτε διευτυπώθη μετὰ πλήρους σαφηνείας καὶ ἀκριβείας ἕνεκα τῆς διαρκοῦς ἀναδρομῆς εἰς τὰς ἐμπειρικὰς αὐτῆς βάσεις. Παρὰ ταῦτα ἀξιοῖ ὅτι εἶναι γενικὴ θεωρία τῆς ψυχικῆς ἐξελίξεως, καὶ διὰ τοῦτον ἤδη τὸν λόγον δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν αὐτήν.

Ὡς ἡ θεωρία τοῦ Marx ζητεῖ τὴν φέρουσαν τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν οὐσίαν, τὴν σειρὰν τῶν πρώτων αὐτοτελῶν παραλλαγῶν πρὸς τὰς ὁποίας πάντα τὰ ἄλλα ἔχουν ὡς συμβεβηκὸς ἢ ὡς ἀπ' αὐτῶν ἐξηρητημένη λειτουργία ἢ ὡς «ἐπίφυμα», οὕτω ζητεῖ ἡ ψυχολογία τοῦ Freud τὸ τὴν οὐσίαν ἀποτελοῦν θεμελιῶδες φαινόμενον ἐν τῇ ὕφῃ τῆς καθ' ἕκαστον ψυχῆς. Ὡς τοιοῦτο θεωρεῖ τὴν γενετήσιον ὁρμὴν, καὶ δὴ ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ ἐκείνῃ ἐννοίᾳ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπὸ τὰ γενετήσια δέον νὰ νοητῆ ἢ πρὸς πρόκλησιν ἡδονῆς (libido) τείνουσα ὁρμὴ ἐν ὅλῳ αὐτῆς τῇ πλάτει. Πρὸς τὴν θεμελιώδη ταύτην ὁρμὴν παραβαλλομένη ἐκλαμβάνεται πᾶσα πνευματικὴ ἐνέργεια, πᾶς ἰδεατὸς βίος καὶ δημιουργία ὡς ἀπλῆ ἐκείνης ἐξάλλαγή ἢ ὡς «ἐξύψωσις» αὐτῆς, ὅρος ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχεται λανθάνοντως ἀξιοσημείωτος ἀξιολογικὴ κρίσις. Ἡ γνώμη αὕτη δέον νὰ νοηθῆ οὐ μόνον ἀπὸ ὄντολογικῆς ἐπόψεως, ἀλλὰ καὶ ὄντογενετικῆς. Κατάδηλον λοιπὸν γίνεται, ὅτι ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ἀτόμου αἱ (τὸ κατ' ἀρχὰς λίαν συγκεχυμένα) γενετήσiai ἐκεῖναι ὁρμαὶ εἶναι τὸ προγενέστερον, ἐν ᾧ ἡ πνευματικὴ ἀφύπνισις ἐν τῇ περιόδῳ τῆς ἡβης περιλαμβάνεται ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξάλλαγῆς καὶ τῆς ἀπὸ τῆς γενετησίου ὁρμῆς ἐκκλίσεως. Ὁ Freud δὲν

παρέσχεν ἡμῖν πλήρη ψυχολογίαν τῆς ἡβῆς. Ἡ δὲ σχολή αὐτοῦ δὲν ἠκολούθησε πάντοτε πιστῶς τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἔτε-
 μεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ θεωρίαν τινὰ ἢ ἔχομεν ἢ δὲν ἔχομεν, δὲν ἐπι-
 τρέπεται νὰ ποιῶμεθα χρῆσιν αὐτῆς μόνον «κατὰ περιστάσεις»,
 ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐφαρμόζωμεν αὐτὴν κατὰ πάντα. Ἐὰν συμβῆ τοῦτο,
 συνάγεται διὰ τὸ πρόβλημα ἡμῶν ἢ εἰκῶν, ὅτι ἡ γενετήσιος ἐξέ-
 λιξις σημαίνει τὸ κρίσιμον θεμελιῶδες σύμβαμα, τοῦ ὁποίου κυ-
 ρίως εἰπεῖν ἀντανάκλασις μόνον εἶναι πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ψυχικαὶ με-
 ταβολαὶ τῆς ἡλικίας ταύτης. Ἡ δόξα αὕτη δὲν ἀπέχει ἀπὸ τῆς
 δημοδῶς ἰσχυροῦσης τόσον πολὺ ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαί-
 νεται.

Ἐν τῇ προθέσει νὰ ἐξενέγκω κρίσιν περὶ αὐτῆς, θὰ ἐξετάσω
 λεπτομερέστερον ἔτι τὴν θεωρίαν τοῦ Freud. Τὸ πλεονέκτημα
 αὐτῆς ἔναντι ἀρχαιοτέρων θεωριῶν (ἰδίᾳ τῆς ψυχιατρικῆς) ἔγ-
 κειται ἤδη εἰς τοῦτο, ὅτι ἀκολουθεῖ καὶ αὕτη σιωπηρῶς τὴν ὑφ'
 ἡμῶν προβληθεῖσαν ἀρχήν: *Psychologica psychologicae*, τ.ἔ. ὅτι
 ὡς πρὸς τὰ ψυχικὰ φαινόμενα ὀφείλομεν νὰ ἀκολουθῶμεν ὅσον
 τὸ δυνατόν καθαρῶς ψυχολογικὰς μεθόδους. Πρόωροι ἢ μόνον
 περιστατικαὶ ἐκτροπαὶ πρὸς τὴν ἀνατομίαν ἢ τὴν φυσιολογίαν
 εἶναι μὲν δυνατόν νὰ ἐξεύρουν ψυχοφυσικοὺς συνδέσμους ὡς γε-
 γ ο ν ὅ τ α, ἀλλὰ δὲν συμβάλλουν εἰς τὴν κατανόησιν. Ἡ σκό-
 πιμος αὕτη τάσις πρὸς νοήματος περιεκτικὰς συναρτήσεις συνε-
 χίζεται ὑπὸ τοῦ Freud πέρα τῶν συνειδητῶς ἐν τῇ ψυχῇ συμβαι-
 νόντων, ἢ δὲ ψυχικὴ ὑφὴ παρακολουθεῖται μέχρι νοή-
 ματος ἐκφραστικῶν συνδέσμων, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι ἀμέσως προ-
 σιτοὶ εἰς τὴν αὐτοβίωσιν, ἀλλὰ δύνανται νὰ καταστοῦν τοιοῦτοι
 μόνον διὰ τῆς ἀναλύσεως, ἣτις ὑπενθυμίζει ἐνιαχοῦ τὴν σω-
 κρατικὴν μαιευτικὴν. Ἐνεκα τῆς τροπῆς ταύτης πρὸς τὰ βαθύτερα,
 ἀσυνεῖδητα στρώματα τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς, καλεῖται ἐνίοτε ἡ
 ψυχαναλυτικὴ σχολή καὶ ψυχολογία τοῦ βᾶθους.
 Ἀληθῶς εἰπεῖν εἶναι εἰδός τι ψυχογεωλογίας, ἀντίστοιχόν τι πρὸς
 τὴν ψυχικὴν ἀρχαιολογίαν τὴν ὑπὸ τοῦ Stanley Hall ἐπὶ τῇ βάσει
 τοῦ βιογενετικοῦ νόμου αἰτουμένην. Τὰς δύο ταύτας τάσεις τῆς
 ψυχολογίας τοῦ Freud θεωρῶ ὡς συμβαλλούσας οὐσιωδῶς εἰς
 τὸν πλουτισμὸν τῆς μεθόδου ἡμῶν, συμφωνῶ δὲ παντελῶς πρὸς

αὐτὸν μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Τοῦτο ὁμοίως δὲν συμβαίνει ὡς πρὸς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν. Αὕτη, παραβαλλομένη πρὸς τὰς ἄλλοθεν γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς ψυχῆς, δεόν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς πρωτόγονος. Ὁ Freud διακρίνει τὰ ψυχικὰ φαινόμενα εἰς δύο συμπλέγματα ὁρμῶν, τελοῦντα ἐν συγκρούσει πρὸς ἄλληλα, εἰς ὁρμὰς τοῦ Ἐγὼ καὶ γενετησίους ὁρμὰς. Αἱ πρῶται τελοῦν κατὰ τε τὴν μορφήν αὐτῶν καὶ τὴν καταγωγὴν ἐντελῶς ἀκαθόριστοι. Ἦδη τὸ ὄνομα αὐτῶν εἶναι ἀτυχές, ἐὰν ὑπὸ τοῦτο νοῆται οὐ μόνον ἡ ὁρμὴ πρὸς αὐτασυντηρησίαν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ κοινωνικαί, πᾶσαι αἱ ἠθικαί, πᾶσαι αἱ ἰδανικαὶ ὁρμαί. Πράγματι αἱ ὁρμαὶ αὗται δὲν λαμβάνονται κατὰ τὴν ἐκθεσιν ὑπ' ὄψει ἐν ᾧ μέτρῳ θὰ προσεδόκα τις. Τοῦναντίον ἡ γενετήσιος ὁρμὴ θεωρεῖται ὡς ἡ κυρίως θεμελιώδης ὁρμὴ, ἐκ τῆς ὁποίας ἀναπτύσσονται πᾶσαι αἱ ἄλλαι διὰ μεταλλαγῆς τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν.

Ὁ Freud φρονεῖ ὅτι κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἡ γενετήσιος ὁρμὴ εἶναι ἐντελῶς ἀκαθόριστος· ζητεῖ καὶ εὐρίσκει ἡδονὴν (ὡς τὴν χαρακτηριστικὴν αὐτῆς ἱκανοποίησιν) ἐν εὐρυτάτῃ ἐννοίᾳ· εἰς τὸ στήθος τῆς μητρὸς, εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ στοματικὴν καὶ δακτυλικὴν χώραν καὶ εἰς πᾶν ἄλλο μέρος, ὅπερ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐρωτογόνον. Ἰδιαζόντως γενετήσιον χαρακτῆρα φέρει ἡ πρὸς τὴν μητέρα τρυφερότης. Ὁ ἐπὶ τούτου στηριζόμενος «γενετήσιος δεσμός» πρὸς τὴν μητέρα ἀποβαίνει τόσον ἰσχυρός, ὥστε ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν: παρὰ τῷ ἄρρ εν ι ἔχει ὡς ἐπακολούθημα ζηλότυπον καὶ ἐχθρικὴν στάσιν, ἀκόμη δὲ καὶ στάσιν ἀντεραστοῦ ἐναντι τοῦ πατρὸς. Εἰς τὴν γενετήσιον ταύτην ροπὴν τοῦ παιδὸς ἀντιτίθεται — δὲν εἶναι σαφές τὸ πόθεν — ὑπὸ μορφήν ἠθικῆς ἀπαγορεύσεως τὸ ὑπὸ τῆς εὐπρεπειας ἐπιβαλλόμενον ὄριον. Γενικώτατα: ἡ ἀπρόσκοπτος ἐνέργεια τῆς γενετησίου ὁρμῆς εὐρίσκει τὰ ὄρια αὐτῆς εἰς ἠθικὰ αἰτήματα.

Τοῦτο ὡς ἀποτέλεσμα ἔχει τὸν ἐκτοπισμόν, τὴν ἀπώθησιν τῆς ἀκαθόριστου γενετησίου ὁρμῆς εἰς τὸ ὑποσυνείδητον. Δύο τινὰ εἶναι πάλιν ἐνταῦθα δυνατά· ἢ ὁ ἐκτοπισμὸς ἐπιτυγχάνει ἢ δὲν ἐπιτυγχάνει, (ἢ καὶ ἐπιτυγχάνει ἐν μέρει μόνον). Κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν ἡ ζῶσα ἐνέργεια τῆς γενετησίου ὁρμῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαφανισθῇ ἐντελῶς. Μεταβάλλεται (ἐν τῇ βιούσῃ

συνειδήσει, ἀλλὰ τηροῦσα τὸ ἰσσοῦν) εἰς πνευματικὰς ἐνεργείας. Τοῦτο εἶναι τὸ φαινόμενον τοῦ ἐξευγενισμοῦ. Κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἐξακολουθεῖ νὰ σκάπτῃ καὶ νὰ κρούῃ ἡ γενετήσιος ὀρμὴ ὑπὸ τὸ κατώφλιον τῆς συνειδήσεως, ὑποχθόνιος ὡς ὁ πατήρ τοῦ Ἀμλέτου, καὶ ζητεῖ νὰ εὔρῃ διέξοδον. Τὴν διέξοδον ταύτην εὐρίσκει εἰς ἀναπληρωτικὰς ἰκανοποιήσεις, αἵτινες τελοῦνται ἐν μέρει μόνον ἐν τῇ φαντασίᾳ ἢ, ἐν περιπτώσει πλήρους συνθλίψεως, ἐν νευρασθενείᾳ, τῆς ὁποίας τὰ συμπτώματα ἐμφανίζουσι τὸ ἰσοδύναμον τῆς ἐνεργείας τῆς συσσωρευθείσης γενετήσιου ὀρμῆς. Αἱ ἀναπληρωτικαὶ αὗται ἰκανοποιήσεις εἶναι ἐκτροπαὶ ἀπὸ τῆς κανονικῆς, ἐν τῇ ὀρίμῳ ἡλικίᾳ ἐπιτροφύλου ὀρμῆς πρὸς ἄλλα ἀντικείμενα. Ἀκριβέστερον ἐξεταζόμενα ἀποδεικνύονται κατὰ τὸν Freud ὡς καθηλώσεις ἐπὶ τοῦ σταδίου τῆς ἐξελιξεως τῆς παιδικῆς, ἀδιαφορήτου ἔτι, γενετήσιου ὀρμῆς. Αἱ καλούμεναι διαστροφαὶ εἶναι λοιπὸν ὑποτροπαὶ εἰς μορφὰς παιδικῆς ἰκανοποιήσεως τῆς γενετήσιου ὀρμῆς· εἶναι ἐπισχέσεις τῆς ἐξελιξεως, αἵτινες ἀναφαίνονται ἐπεὶδὴ ὁ ἄμεσος τῆς ἐνεργείας αὐτῶν δρόμος ἀπεφράχθη διὰ τῆς ἀπωθήσεως. Αἱ ἐνταῦθα συμβαίνουσαι «μεταβιβάσεις» δυνατὸν νὰ ἀναφαίνωνται ὑπὸ ποικιλωτάτας μορφῶν· ἢ ἀντιδρᾶ ἢ συμπυκνωθεῖσα ὀρμὴ δι' ὄνειρων εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ἀναφερομένων καὶ δι' ἀσκόπων κατὰ τὸ φαινόμενον ἀστοχημάτων, ἢ ἐκδηλοῦται διὰ νοσηρῶν συμπλεγμάτων (οἰδιπόδειον σύμπλεγμα, ὄρχεοτομικὸν σύμπλεγμα κ. τ. λ.) ἢ προσφεύγει εἰς ἀποτελεσματικῶς πραγματικὰς διέξοδους διὰ τοῦ ἀνανισμοῦ, τοῦ σοδομισμοῦ, τοῦ φετιχισμοῦ κ.τ.λ.

Τὸ σημεῖον ἤδη τοῦτο καταλείπει πολλὰ ζητήματα ἄλυτα. Ὁ Freud εἶναι πρώτης τάξεως ταχυδακτυλουργός. Διότι αἱ ἐξαλλαγαὶ καὶ αἱ ἀναπληρωτικαὶ διέξοδοι, τὰς ὁποίας εὐρίσκει ἡ ἀναλύσις αὐτοῦ, ἐμφανίζουσι ἐν τέλει καὶ αὐτὸ τὸ ἀθώοτατον ὡς καθ' οἰονδήποτε τρόπον μετημφισμένους καὶ ὑπολανθάνοντας γενετήσιους πόθους. Ἡμᾶς ὁμως δὲν ἐνδιαφέρει ὁ κλάδος οὗτος τῶν φαινομένων, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τῆς ἐξυψώσεως. «Τοῦτο συνίσταται ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ γενετήσιος ῥοπή ἐγκαταλείπει τὸν πρὸς μερικὴν ἡδονὴν ἢ τὸν πρὸς τὴν ἡδονὴν τῆς ἀναπαραγωγῆς κατευθυνόμενον σκοπὸν αὐτῆς καὶ ἀναλαμβάνει ἄλλον, ὅστις συνέχεται γενετικῶς

πρὸς τὸν ἐγκαταλειφθέντα, ὁ ἴδιος ἑμῶς πρέπει νὰ ὀνομάζεται πλέον ὄχι γενετήσιος, ἀλλὰ κοινωνικός. Τὸ φαινόμενον καλοῦμεν «ἐξευγενισμόν», ἀκολουθοῦντες τὸν κοινῶς ἰσχύοντα τρόπον τῆς ἐκτιμήσεως, ὅστις τοὺς κοινωνικοὺς σκοποὺς θεωρεῖ ἀνωτέρους τῶν κατὰ βάθος φιλαυτῶν γενετησίων σκοπῶν. Κατὰ τὴν διατύπωσιν λοιπὸν ταύτην ἐγκατελείφθη ἡ θεωρία τῶν πρὸς τὴν γενετήσιον ὁρμὴν ἀνταγωνιζομένων ὁρμῶν τοῦ 'Εγώ. 'Αντ' αὐτῆς ἐμφανίζονται τῇ βοήθειᾳ τὰ μάλιστα πρωτογόνου ψυχολογίας πᾶσαι αἱ πνευματικαὶ ροπαί, αἱ ὑπὸ τὸ ὁμαδικὸν ὄνομα «κοινωνικαί». Ἀλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτως τούτου, ὁ κύριος λόγος εἶναι ὅτι ἡ γενετήσιος ὁρμὴ αὕτη ἐμφανίζεται ἐνταῦθα ὡς ἡ γενεσιουργὸς αἰτία τῶν ἄλλων ἐκείνων ροπῶν. Πρὸς τοῦτο ἀνάγκη, νὰ ὑποστῇ παράδοξον μεταμόρφωσιν. Δικαίως παρατηρεῖ ὁ Scheler: «Κατὰ τὴν ἐκθεσίν του ὁ Freud γεννᾷ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀποδέχεται ὅτι τὰ ἐνεργήματα τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας, ὡς ἐκδηλοῦνται ταῦτα ἐν τῇ γνώσει καὶ τῇ καλλιτεχνικῇ δημιουργίᾳ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐπαγγελματικῇ δράσει, πηγάζουν ἐκ τῆς ἐκτοπισθείσης libido». Ἐὰν τοῦτο φρονῇ πράγματι ὁ Freud, πᾶσα συζήτησις εἶναι ἐνταῦθα περιττή· διότι εἰς ἡμᾶς παραμένει μέχρι τῆς στιγμῆς παντελῶς ἄγνωστος ἡ πνευματικὴ ἀλχημεία, διὰ τῶν τεχνασμάτων τῆς ὁποίας δημιουργεῖται ἐκ τῆς «ἡδονῆς» «ν ὀ η σ ι ς» ἢ «ἀ γ α θ ὀ τ η ς» καὶ τὰ παραπλήσια. Τῇ ἀληθείᾳ ἡ θεωρία αὕτη οὐδὲν δύναται ἐνταῦθα ὡς καθαρὰ θεωρία, οὐδὲν ἐξηγεῖ, ἀλλ' ἀνάγει εἰς εἶδος τι αὐτομάτου γενέσεως. Χειρότερον ἔχει τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τὴν ἄλλην ἐκείνην ιδέαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὡσαύτως ἐπέστησεν ἤδη ὁ Scheler τὴν προσοχὴν· αἱ δυνάμεις αἱ τὴν ἀπώθησιν προκαλοῦσαι ἐμφανίζονται ἐνταῦθα ὡς αἱ αὐταὶ πρὸς τὰς ἐκ τῆς ἀπωθήσεως τὸ πρῶτον παραγομένας. «Δυσκόλως δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον — ἐφ' ὅσον ἡ «libido» ἀξιοῖ τελικῶς (ὡς παρὰ Freud) τὸν χαρακτήρα τῆς σ υ ν ο λ ι κ ῆ ς ψυχικῆς ἐνεργείας — εἶναι δυνατόν νὰ προέλθῃ ἐν γένει ἐξ αὐτῆς γένεσις δυνάμεων, αἵτινες εἶναι προωρισμένα, ὡς ὁ Freud νομίζει, πρὸς ἐκτόπισιν ἀκριβῶς καὶ περιστολὴν τῆς libido. Ἐνταῦθα ἐμφανίζεται πράγματι ἡ libido ὡς μυθολογικόν τι σχεδὸν ὅν· ὁμοιάζει καταπλη-

κτικῶς πρὸς τὸ «Ἐγὼ» τοῦ Fichte, ὅπερ «θέτει αὐτὸ εἰς ἑαυτὸ ὄρια».

Εἶναι εὐκόλον νὰ διαγνώσωμεν τὰ ἐλαττήρια τῆς ἰδιαζούσης ταύτης θεωρητικῆς συγχύσεως. Εἰ καὶ ὁ φυσιολογικὸς ὕλισμὸς ὑπερενικήθη ὑπὸ τοῦ Freud, τελεῖ ὁμως ὑφιστάμενος ψυχολογικὸς τις ὕλισμὸς. Ἡ λανθάνουσα μεταφυσικὴ προϋπόθεσις εἶναι αὕτη: ἡ παρουσία τῶν γενετησίων ὁρμῶν εἶναι αὐτονόητος· πᾶσαι αἰλοῖται ἀνάγκη νὰ καταστοῦν πρῶτον καταληκταί. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον πρέπει νὰ συμβάλλουν αἱ παράδοξοι ἐκεῖναι μεταμορφώσεις τῶν ἐνεργειῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἠκούσαμεν. Ἄλλ' ὁ ἀκροατὴς δέον νὰ αἰσθάνεται κατὰ ταύτας τὴν καθησυχαστικὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι αἱ καλούμεναι ἀνώτεροι ὁρμαὶ δύνανται νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὰς π ρ ω τ ο γ ε ν ε ῖ ς, ὡς «ἀπλαῖ» ἐξυψώσεις αὐτῶν.

Ὁ Freud διαμαρτύρεται ἐν τῇ περὶ τοῦ ἐξευγενισμοῦ φράσει, τὴν ὁποῖαν παρεθέσαμεν, ρητῶς ἐναντίον τῶν κατὰ παράδοσιν ἀξιολογικῶν κρίσεων, αἵτινες συνυπακούονται ἐν ταῖς λέξεσιν αὐτοῦ. Πράγματι ἔργον τῆς ψυχολογίας δὲν εἶναι ἡ ἔρευνα τῶν ὑψηλοτέρων ἢ τῶν ταπεινοτέρων, ἀν καὶ ἀδυνατεῖ ἴσως νὰ ἀπαλλαγῇ ἐντελῶς τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὴν περιγραφὴν αὐτῆς καὶ τὰς ποιότητας ταύτας τοῦ βιώματος. Ὡς ψυχολόγοι οὐδὲν δικαίωμα ἔχομεν νὰ ἐκφέρωμεν κρίσεις περὶ τῆς ἐν τῇ βαθμολογικῇ κατατάξει νοητῶν κοσμοθεωριῶν θέσεως τῆς φυσιοκρατικῆς· τὸ ζήτημα δύναται νὰ εἶναι μόνον κατὰ πόσον ἡ θεωρία αὐτοῦ καθιστᾷ κατανοητὰ τὰ πραγματικὰ ψυχικὰ φαινόμενα ἐξ ἀρχῶν πηγαζουσῶν ἀπ' αὐτῆς τῆς ψυχικῆς ὕψης.

Ὁ Freud θὰ ἐπικαλεσθῇ ἴσως ὑπὲρ τῶν ἀντιλήψεων αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν τῶν γεγονότων. Μεγάλαι πνευματικαὶ δημιουργίαι προῆλθον κατὰ κανόνα ἐκ περιόδων ἐρωτικῶν διεγέρσεων. Πᾶσα δημιουργία εἶναι σιωπηρὰ πρὸς κατάκτησιν ἀπόπειρα, πᾶν ἔργον εἶναι σιωπηρὰ ἀφιέρωσις. Ἄλλ' ἡ μ ε ῖ ς ὀφείλομεν νὰ συμπληρώσωμεν ἀμέσως τὴν περιγραφὴν, προσθέτοντες ὅτι ἐνταῦθα τὸ κυρίως ἀντικείμενον τῆς ἀγάπης δὲν εἶναι πάντοτε ὄρισμένον τι πρόσωπον, ἀλλ' ὅτι τοῦτο χρησιμεύει συχνὰ μόνον ὡς τυχαῖον ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐμπειρικῶν πλάσμα, πρὸς τὸ ὁποῖον προσκολλᾶται τὸ ἰδανικόν· τὸ αἰωνίως θῆλυ εἶναι ἐκεῖνο ὅπερ ἀγαπᾶται (ὑπὸ τὴν αἰ-

ποτε ἀπρόσωτον ἐμφάνισιν). Διὰ μέσου τοῦ συμβόλου τοῦ καθ' ἕκαστον ἀγαπωμένου προσώπου τείνομεν πρὸς τὸ νόημα τῆς ὀλότητος τῆς δημιουργούσης ζωῆς. Πάντα ταῦτα θὰ ἐρμηνευθοῦν ὡς ἐκτοπισθεῖσα πρὸς libido ὄρμη;

Τοιαύτη ψυχολογία δὲν εἶναι ψυχολογία τοῦ βάθους, ἀλλὰ τῆ ἀληθεῖα ψυχολογία τῶν ἐπιφανειῶν. Παραμένει εἰς τὸ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀπτόν καὶ ἰσχυρίζεται ὅτι τοῦτο κρύπτεται ὀπισθεν ὄλων ὡς ἡ κυρίως γενεσιουργὸς δύναμις. Ἡμεῖς δὲν ἀρνούμεθα τὸν σύνδεσμον, ἀλλ' ἀρνούμεθα τὴν ὑψωσιν τοῦ ἐνὸς σκέλους εἰς μοναδικὸν αἷτιον. Δὲν περιπίπτομεν ὡσαύτως εἰς τὸ ἀντίστροφον σφάλμα, νὰ θεωρήσωμεν δηλ. τὴν γενετήσιον ὄρμην ὡς ἐκφυλισμόν, ὡς «πτῶσιν» εἰς τὸ ἀπλῶς κατὰ φύσιν. Τὸ σῶμα δὲν θεωροῦμεν ὡς τὸν ἐκπεσόντα ἀγγελον ἐν τῇ γῆϊνῃ αὐτοῦ ἐνσωματώσει. Ἄλλ' ἰσχυρίζομεθα ὅτι ἐν τῇ ὀλότητι τῆς ψυχῆς ἐξ ἴσου πρωταρχικαὶ εἶναι ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ, ἡ ἰδανικῶς ἐρωτικὴ καὶ ἡ ὑλικῶς γενετήσιος. Ἐὰν ἐπετρέπετο νὰ ὀμιλήσωμεν μεταφυσικῶς ἐνταῦθα, θὰ ἐλέγομεν ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ ὄψις τῆς σωματικῆς πρὸς ἀναπαραγωγὴν ὄρμης ἀποκαλύπτεται εἰς τὴν συνείδησιν τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐρωτικῇ ἐξάρσει. Αὕτῃ σαφηνίζει τὸ νόημα τοῦ φυσιογενεοῦς φαινομένου τῆς ἀναπαραγωγῆς· εἶναι σπινθήρ ἐκ τοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου τῆς δημιουργούσης φύσεως ἐκπεμπόμενος. Ὅπου ἀμφότερα ταῦτα συνενοῦνται εἰς ὑψίστην ζωϊκὴν ἐνότητα, ἐκεῖ ἀναπαυόμεθα πράγματι ἐν τῷ κέντρῳ τῆς μιᾶς ταύτης, μεγάλης, ἰδανικότητος γεννώσης φύσεως. Οὗτος εἶναι συγχρόνως ὁ λόγος, δι' ὃν συμβαδίζουν ἐν τῇ κανονικῇ ἐξελίξει ὁ ἔρωσ καὶ ἡ γενετήσιος ὄρμη· κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν εἶναι una eademque res, βιουμένη ἀπὸ δύο διαφόρων πλευρῶν ἢ ὑπὸ διάφορα συμβεβηκότα. Ἐν τῷ ἐρωτικῷ βιώματι τὸ πρῶτον πληροῦται τὸ νόημα τῆς γενετησίου διαθέσεως.

Ἄλλὰ ταῦτα εἶναι εἰκῶν, καὶ δὴ ἀνεπαρκῆς εἰκῶν. Διότι ἀπὸ τῆς ἐξελικτικῆς ψυχολογίας ἐξεταζόμενα, ἀκόμη δὲ ψυχολογικῶς καθόλου θεωρούμενα, εἶναι δυνατὸν νὰ χωρίζονται ἀλλήλων τὰ δύο ταῦτα. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἔχομεν ἀφ' ἐνὸς τὸν καθαρὸν ἔρωτα, ὅστις οὐ μόνον οὐδὲν γνωρίζει περὶ τῆς γενετησίου ὄρμης, ἀλλὰ καὶ τηρεῖ αὐτὴν μετὰ δέους μακρῶν ἑαυτοῦ, πλήρης ἀπέιρου

δειλίας και αίσχυντηλίας, διότι ἡ μορφή και βαθμὶς αὐτῆ τῆς ἐνώσεως δὲν θὰ ἐπλήρου τὸ ὑψιστὸν νόημα. Ἐπὶ τῆς βαθμίδος ταύτης συναντῶμεν τὸν ἔφηβον. Κατακλύζεται ὑπὸ πνευματικῶν δυνάμεων ἐρωτικῶς γενεσιουργῶν, ἀλλὰ τὸ σῶμα δὲν εἶναι ἀκόμη ἐν πλήρει ἐννοίᾳ γενεσιουργόν. Ἐξ ἑτέρου ὑπάρχει ἀπλή γενετήσιος διάθεσις, ἄνευ ἔρωτος, ἄνευ τῆς μεταρσιούσης δυνάμεως τοῦ ἐμψυχοῦντος ἰδανικοῦ. Καὶ τοῦτο εἶναι φαινόμενον τῆς φύσεως, ἀλλ' εἰς κενὸν τρέχουσα, τοῦ συμπληροῦντος αὐτῆς νοήματος ἔστερημένη γενετήσιος ὀρμῆς. Ὁ ἔφηβος γνωρίζει και ἐνταῦθα τὴν ἀκόρεστον ὀρμὴν, ἣτις προσιδιάζει εἰς ἀμφοτέρους τοὺς κύκλους τῆς βιώσεως· ἀλλ' ἐφ' ὅσον και ἐλάχιστον μέρος τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ ὀλότητος εἶναι πνευματικόν, οὐδέποτε θὰ ἱκανοποιήσῃ αὐτὸν ἡ γενετήσιος αὐτῆ ἡδονή. Καθέλκει αὐτὸν εἰς τὸν κύκλον καθαρῶς σωματικῶν ἀναγκῶν. Καταδικάζει αὐτὸν εἰς μεμερισμένην ὑπαρξιν, ἐντὸς τῆς ὁποίας οὐδέποτε δύναται νὰ εἶναι ἐντελῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον νὰ γίνῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος. Προαισθήσεις περὶ τοῦ πνευματικοῦ ἐκείνου περιεχομένου ἐνυπάρχουν και ἐν αὐτῇ τῇ ὑλικῇ ἡδονῇ, ἀλλὰ περικεκαλυμμένα, πλανῶσαι και διὰ τοῦτο ἐμπλέκουσαι εἰς ἐνοχὴν και μεταμέλειαν, αἷτινες ἀναφαίνονται ὁσάκις ὁ ἄνθρωπος συναισθάνεται ὅτι δὲν εἶναι ἐντελῶς ὅ,τι ἡδύνατο και ὤφειλε νὰ εἶναι.

Ὁ ἔρως λοιπὸν δὲν εἶναι λειτουργία τῆς γενετησίου ὀρμῆς οὐδὲ ἡ γενετήσιος ὀρμὴ λειτουργία τοῦ ἔρωτος ἀλλ' ἀμφοτέρα ἀποτελοῦν κατ' οὐσίαν μέρος μιᾶς ὀλότητος βιωμάτων ὡς πρὸς τὸ ἐξελικτικὸν αὐτῶν νόημα. Διαφοροῦνται ἀμφοτέρα ἐξ ἑνὸς ἐνιαίου πυθμένου ἀναδυόμενα. Ἐπὶ τινὰ χρόνον χωροῦν κεχωρισμένα ἀλλήλων, ἵνα ἐνωθοῦν πάλιν κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ ἀνθήσαντος βίου. Ἄλλως δὲν δύναμεθα νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἀμοιβαίαν σχέσιν αὐτῶν.

Ἐντεῦθεν ὀρμώμενοι ἄς ρίψωμεν νέον βλέμμα εἰς τὸ ζήτημα τοῦ σοδομισμοῦ. Αἱ γενετήσιοι ἐκεῖναι θεωρίαι, τῶν ὁποίων ἐκ πρόσωπον ἐθεωρήσαμεν τὸν Blüher, συμβάλλουν εἰς τὸ νὰ γεννηθῇ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἐφήβου ἡ πεποιθήσις ὅτι δύναται νὰ ἐπιτύχῃ τὸν ὀλον αὐτοῦ φυσικοπνευματικὸν προορισμὸν διὰ τῆς ἀμοφύλου ἐνώσεως. Ἐὰν δὲ ποτε ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἱκανοποίησις τῆς σωμα-

τικῆς ἅμα καὶ πνευματικῆς αὐτοῦ φύσεως ἤθελε καταστήσει διὰ τοῦ τρόπου τούτου εἰς πλήρη ἡρεμίαν, θὰ ἔπρεπε νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ, ὅτι καὶ ὁ τρόπος οὗτος ἐνυπάρχει ἐν τῇ γραμμῇ πλήρους ἀναπτύξεως πρὸς ἀποτελέσειν ἑαυτοῦ, τ. ἔ. πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἰδανικῶν του. Ἄλλ' ἀμφιβάλω ἂν τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω. Ἡ φύσις ἐν τῷ σαφεῖ αὐτῆς συμβολισμῷ ἀρνεῖται εἰς τὴν ἔνωσιν ταύτην τὴν γονιμότητα. "Ας πιστεύσωμεν ὅτι τελεῖται πνευματικὴ γένεσις· ἀλλὰ ἡ γενετήσιος ὁρμὴ παραμένει στεῖρα. Διὰ τοῦτα δὲ διαστρέφει καὶ τὴν πνευματικὴν γένεσιν. Οὕτω ὁ τρόπος κατανατᾶ εἰς τὴν ἀηδίαν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ ὄλου ὄντος.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκβαίνει ἰσως τῶν ὀρίων τῆς ψυχολογίας. Καὶ πρὸ πάντων στερεῖται τοῦ κύρους τῆς ἐξαναγκαζούσης εἰς παραδοχὴν ἀποδείξεως. Ἐσχατα περιεχόμενα τῆς ζωῆς δὲν ἀποδεικνύονται λογικῶς. Ἀποκαλύπτονται μόνον διὰ τῆς βιωθείσης ζωῆς. Αὕτη δικαιολογεῖ τὸν παιδαγωγικὸν ἔρωτα μεταξὺ ὁμοφύλων διὰ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ περιεχομένου. Ἄλλὰ τὴν κατ' αἴσθησιν αὐτῶν ἐπαφὴν καθιστᾶ εἰς ἡμᾶς αἰσθητὴν ὡς βεβήλωσιν καὶ ρύπανσιν. Ἡ πνεύματος μετέχουσα ἐρωτικὴ γενεσιουργὸς δύναμις ἐξασθενοῦται διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἐν ᾧ ἡ ὑπὸ ὑψίστης ἀγάπης πεπληρωμένη σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ἔνωσις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς τελειοῖ ἀμφοτέρους καὶ καθ' ἑαυτοὺς καὶ ἐν σχέσει πρὸς ἀλλήλους καὶ παρέχει συγχρόνως σωματικὴν ἀθανασίαν διὰ τρίτου τινὸς ὄντος. Ἐνταῦθα ἐγκεῖται ἡ ἀπέναντι τῆς φύσεως εὐθύνη τῶν γονέων: "Ανεῦ ἔρωτος ἡ ἔνωσις αὐτῶν στερεῖται ψυχῆς· εἶναι αὐτοπεριφρόνησις καὶ παρεκτροπὴ. Μὲτὰ τοῦ ἔρωτος εἶναι τὸ ὑψιστόν, ὅπερ ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ χαρίσῃ: ἡ πλάσις νέας ζωντανῆς μορφῆς ἐκ τῆς νυμφικῆς περιπτύξεως δύο πνευματικῶν ἅμα καὶ σωματικῶν μορφῶν.

Ἐλύθη λοιπὸν δι' ὅσων εἶπομεν τὸ πρόβλημα τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν «γενετήσιον ἀνάγκην τῶν ἐφήβων»; "Οχι βεβαίως· καὶ οὔτε θὰ λυθῇ καθόλου ἐπὶ τοῦ χάρτου. Πολλοὶ ἀρνοῦνται ὅτι ἡ ἀνάγκη αὕτη ἀποτελεῖ τὸν κανόνα. Ὁ Walter Hoffmann φρονεῖ ὅτι μόνον οἱ νευροπαθεῖς ἐφηβοὶ γνωρίζουν αὐτήν, διότι παρ' αὐτοῖς ὁ ἐκ τῶν γενετησίων βιώσεων ἐρεθισμὸς συναντᾶ εὐ-

παθῆ ψυχικὴν κατάστασιν. Τοῦτο δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν μετὰ τῆς προσθήκης ὅτι δυσκόλως διανύεται ἡβῆ ἀνευ νευρικότητος. Διότι τί περισσότερο γνωρίζομεν περὶ νευρικότητος ἢ ὅτι ἐκδηλοῦται δι' εὐερεθίστου ἀδυναμίας, δι' εὐκόλου ὑπερδιεγέρσεως καὶ συγχρόνως δι' ἐλαφροῦς ἐξαντλητικότητος τῶν σωματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν, πρὸ πάντων τῶν πρὸς τὴν φαντασίαν καὶ τὰς ὁρμὰς σχετιζομένων;

Πρὸ πάντων ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν οἱ ἐξωτερικοὶ ἤδη ὄροι τῆς ζωῆς συμβάλλουν εἰς τὴν γένεσιν τοιαύτης καταστάσεως· διαρκῆς θόρυβος καὶ νέαι διαρκῶς ἐντυπώσεις· ἔλλειψις ἐπαρκοῦς κινήσεως ἐν τῷ καθαρῷ ἀέρι· ἰσχυρὰ καταπόνησις ἐν τῷ σχολείῳ καὶ καθιστικὸς ἄμα βλος· μία ἐξέτασις μετὰ τὴν ἄλλην. Εἰς ταῦτα προσθετέον τοὺς εἰδικοὺς ἐρεθισμοὺς· τὴν περὶ τὰ ἐνδύματα μόδα, ἣτις σκοπεῖ γενετήσιον ἐπενέργειαν, διεγειρούσας εἰκόνας ἐν ταῖς προθήκαις, τὰ καλούμενα εὐθυμα φύλλα, πνιγηρὰ ἀναγνώσματα, οἰνοπνευματώδη ποτά, θέατρα ποικιλιῶν, κινηματογράφους, ἀκόμη καὶ τὴν ἀνωτέραν σκηναίαν, — θὰ ἐπεθύμουν νὰ μάθω ποῖος ἀνθρώπος θὰ ἀντεῖχε εἰς τόσον συγκεντρωμένην ἐπίθεσιν; Ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας ταύτης εὐδοκιμοῦν οἱ τύποι, τοὺς ὁποίους περιγράφει ὁ Frank καὶ ὁ Wedekind. Κατὰ τὸν λεσχοπρεπῆ δὲ τοῦτον τρόπον τοῦ ζῆν πτεροῦνται καὶ ὑπὸ τῆς ἀλαζόνοσ συναισθήσεως, ὅτι ἐκ π ρ ο σ ω π ο ὦ ν κυρίως προηγμένον, ἢ τουλάχιστον μάλιστα ἐνδιαφέροντα ἀνθρώπινον τύπον. Ἀφ' ὅτου ὁ Freud καὶ ὁ Weininger, ὁ Bläher καὶ ὁ Wypkeken προσέθεσαν τὴν θεωρητικὴν βάσιν, ἐν ᾗ ἐν τῇ «ὠραία» φιλολογία, ἐν τῇ λογοτεχνίᾳ, περιγράφονται κατ' αὐξόντα λόγον αἱ τοιαῦται διαστροφαι, ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσωμεν τὸ εἶδος τοῦτο «τοῦ νεανικοῦ πολιτισμοῦ» ὡς τ ε λ ε ι ω θ έ ν. Ἡ διάδοσις αὐτοῦ εἰς τὰς τελευταίας τάξεις τῶν ἀνωτέρων ἡμῶν σχολείων εἶναι τόσον μεγαλυτέρα ὅσον πλησιέστερον πρὸς τὰς πλουσίας οἰκογενείας κεῖνται ταῦτα, καὶ εἰς τὰ παρθεναγωγεῖα εἰς τόσον τουλάχιστον βαθμὸν ὅσον εἰς τὰ ἀρρεναγωγεῖα. Ὑπάρχουν μάλιστα καὶ ἀυπερρηξικέλευθοι ἐκπαιδευτικοὶ μεταρρυθμισταί», οἵτινες ἐνθαρρύνουν τὴν ροπήν ταύτην. Οἱ εἰς τὸν τύπον τοῦτον ἀνήκοντες ἔφηβοι αἰσθάνονται ἐαυτοὺς εὐ-

τυχεῖς ἐντὸς τοῦ βορβόρου τῶν. Οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ὑποκειμενικῆς ἀνάγκης ἐνταῦθα. Τὴν ἀνάγκην ταύτην αἰσθάνεται πολὺ μᾶλλον ὁ θεατῆς, ὅταν φαντάζεται τὸν μέλλοντα βίον, ὅστις ἀναπτύσσεται ἐκ τοιούτων ριζῶν, καὶ ὅταν ἐξετάζη τὰς «προόδους» ταύτας ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐθνικῆς ὑγείας. Ἐνταῦθα παρασκευάζεται πραγματικῶς ἡ «καταστροφή τῆς Δύσεως». Καὶ ὁ ἀρχαῖος ἐπίσης κόσμος οὔτε δι' οἰκονομικοὺς οὔτε διὰ πολιτικοὺς λόγους οὔτε διὰ τὴν ἀθρησκείαν κατεστράφη, ἀλλὰ διότι αἱ ἡγούμεναι τάξεις αὐτοῦ ἐνόσουν κατ' αὐτὴν τὴν ρίζαν τῆς φύσεως αὐτῶν, κατὰ τὴν γενετήσιον καὶ ἐρωτικὴν αὐτῶν ζωὴν.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τὰ ἀκρότατα ταῦτα φαινόμενα. Ἰφίσταται πραγματικὴ γενετήσιος ἀνάγκη τῶν ἐφήβων, καὶ δὴ διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὑπὸ τὰς προβληματικὰς συνθήκας τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ ἢ ἤδη κατὰ τὴν ἀφύπνισιν αὐτῆς ἀνωμάλως ἐνισχυμένη ὁρμὴ συναντᾷ ψυχικῆν ἀντίδρασιν εἰς μέγαν βαθμὸν ἐξησθενημένην. Ἐν τῷ πραγματικῷ κόσμῳ ὑπάρχει σήμερον τόσον ὀλίγος χῶρος πρὸς ζωντανὰ ἰδανικά, πρὸς δρᾶσιν μετὰ σαφοῦς γνώσεως τοῦ σκοποῦ προβαίνουσας καὶ ἐπιτυχίαν ὑπισχνουμένην, πρὸς πίστιν εἰς τὴν ζωὴν στερρῶς ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἢ ἐν τῷ Ἐπέκεινα ἐρριζωμένην. Ὁ ἐφηβος ἴσταται ἐναντι πάντων τούτων ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ζητεῖ καὶ παλαίει· ζητεῖ ἀκόμη ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ θέσιν του. Οὕτω ἡ γενετήσιος κρίσις συναντᾷ εἰσερχομένη γενικὴν κρίσιν τοῦ θυμικοῦ καὶ τῆς ψυχῆς (διεσπασμένον ψυχικὸν βίον ἀνευ κυριάρχου ἀρχῆς). Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐν τῷ ἀγῶνι συντριβή. Τὴν γενετήσιον ζωὴν δὲν δυνάμεθα νὰ ρυθμίσωμεν μονομερῶς ἐκ τοῦ σώματος, ἀλλὰ μόνον ἐκ τῆς τακτοποιήσεως τῆς ὅλης ψυχῆς. Συνιστοῦν τὰς ἀθλοπαιδιάς καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος ὡς λυσιτελεῖ μέσα χαλαρώσεως. Ὅτι τὰ μέσα ταῦτα μόνον δὲν βοηθοῦν, δεόν νὰ ὁμολογήσῃ πᾶς, ὅστις λαμβάνει ὑπ' ὄψιν πόσον ἰσχυρῶς διακατέχεται καὶ αὐτὸς ὁ νεώτερος ἀθλητικὸς βίος ὑπὸ στοιχείων προσφόρων πρὸς γενετήσιον ἐρεθισμόν. Συνιστοῦν ἐπίσης πρῶϊμον γάμον, ἀλλὰ μετ' ἀποτελέσματος ἐπίσης ἀμφιβόλου. Διότι πρὸς γάμον δεόν νὰ εἶναι τις καὶ ψυχικῶς ὄριμος, ἢ δὲ φύσις τῶν γάμων τῶν περιπλανωμένων δὲν ἐνθαρρύνει πρὸς

μίμησιν. Μόνον δι' ὑψηλῶν ἀντικειμένων πληγουμένων ἐντελῶς τὴν ψυχὴν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιταχθῆ εἰς τὴν γενετήσιον ἀνάγκην ὀχύρωμα. Τὸ ὀχύρωμα τοῦτο γεννᾷ αὐτὴ ἡ ψυχὴ διὰ τοῦ γνησίου ἔρωτος, ὅστις ἀσφαλέστερον παντὸς ἄλλου μέσου προφυλάττει ἀπὸ τῆς εἰς τὸ χυδαῖον πτώσεως. Οἱ παλαιοὶ διέγνωσαν καὶ τὴν ἠθοπλαστικὴν ἐνέργειαν τῆς μουσικῆς, τὴν ὅποیان μόλις χρησιμοποιοῦμεν πλέον σήμερον ἐν τῇ ἀγωγῇ. Ἄλλ' ὁ ὅλος ψυχικὸς βίος χρῆζει τῆς εὐρυθμίας καὶ τῆς ἀρμονίας (πρβλ. Πλάτωνος Πρωταγόραν 326 Β).

Οὕτω συνάγεται ἐν τέλει γενικὴ τις ἐποψις, ἡ ὅποια μόνη ἐκφράζει πλήρως ὀρθὴν προαίσθησιν τῆς ψυχαναλυτικῆς θεωρίας: ἡ ψυχανάλυσις τοῦ Freud πιστεύει ὅτι θεραπεύει τὴν ψυχὴν, ἐξάγουσα ἐξ αὐτῆς τὰς ἐντάσεις καὶ τὰ ρήγματα, ἅπερ γεννῶνται διὰ τῆς ἀτελῶς ἐκτοπισθείσης γενετησίου ὀρμῆς. Ἄλλὰ τὴν ὑγιᾶ ἐξελίξιν τῆς ψυχῆς ἀπειλοῦν οὐ μόνον αἱ ἐκτοπισθεῖσαι ψυχικαὶ ὀρμαὶ, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ρήγματα καὶ αἱ ἀτέλεια, αἱ ὅποια ἐνυπάρχουν ἐν αὐτῇ. Διὰ τοῦτο καταβάλλονται αἱ συντετριμμένοι καὶ αἱ εὐθρυπτοὶ φύσεις ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς ὀρμῆς ἐκπορευομένου ἐρεθισμοῦ, ὑπὸ οἵανδήποτε μορφήν καὶ ἂν ἐμφανίζεται οὗτος. Ὄταν τις ἐκτροχιασθῆ ἐσωτερικῶς ὑπὸ ἐπερχομένων βιωμάτων, ὅταν τις «δὲν ὑπερενίκησεν αὐτά», τελεῖ ἐν τῇ καταστάσει ἐκτοπισθέντων, ἀλλὰ μὴ καταβληθέντων ἐρεθισμάτων. Ἐὰν εἰς ταῦτα πάντα προστεθῆ **ε** **π** **ε** **ι** **τ** **α** ὁ γενετήσιος ἐρεθισμὸς, εὐρίσκει φρούριον ἀσθενῶς ὠχυρωμένον. Ὅστις θέλει νὰ ὑπερνήκησῃ αὐτὴν ὀφείλει νὰ ἐργασθῆ πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῆς ὅλης ψυχῆς, πρὸς ἀνίδρυσιν τοῦ ιδανικοῦ καὶ τοῦ ἐν ἑαυτῷ ἤθους. Μόνον ἡ σταθερὰ μορφή τῆς ψυχῆς, ἐν τῇ ὅποια πάσαι αἱ δυνάμεις κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀξιολογικὴν ἀκαίτησιν εἶναι ταξινομημένοι εἰς σταθερὸν σύστημα, προφυλάττει καὶ ἀπὸ τῆς γενετησίου ἀνάγκης. Τοῦτο δὲν εἶναι πρότασις εἰλημμένη ἐκ τῆς ἠθικῆς, ἀλλὰ καθαρῶς ψυχολογικὴ διαπίστωσις, ἐφ' ὅσον θεωροῦμεν τὴν ψυχὴν ὡς ὑφάν, τῆς ὁποίας ἡ ἐξέλιξις διέπεται ὑπὸ μορφολογικῆς τινος ἀρχῆς (ἐντελεχείας). Ὁ μορφολογικὸς οὗτος νόμος δέον νὰ βιωθῆ συγχρόνως καὶ ὡς κανονιστικὸς νόμος, ἐὰν πρόκειται νὰ παραμείνῃ ὑγιῆς ἡ

αἰξήσις. Τοῦτο δὲν γίνεται ἄνευ ὑπερνικάντων ἀγώνων. Αἱ τραγικαὶ ἐκεῖναι ἐντάσεις, αἵτινες ἐν τῇ γενετησίᾳ σφαῖρα γίνονται ἴσως αἰσθηταὶ κατὰ στοιχειωδέστατον τρόπον, τὴν αἰτίαν αὐτῶν ἔχουν ἐν τῇ φύσει αὐτῆ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀτομικοῦ βίου. Οὐδεὶς θὰ ἐπίστευεν ὅτι κατορθοῖ τι ἀπὸ τεχνικῆς ἐπόψεως, ἐὰν δὲν ἰθὺνη δεδαμένας δυνάμεις τῆς φύσεως δεσπόζων αὐτῶν καὶ ὑποτάσσωσιν αὐτάς εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ. Δὲν δύναται λοιπὸν νὰ προσδοκᾷ τις ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἀνιδρυθῆ ἡ ἀξιολογικὴ τάξις τοῦ βίου, τὸ ἠθικόν, ἄνευ τῆς δεσποτικῆς βουλήσεως, ἥτις ἐξουσιάζει τὰς ὑποταγμένας δυνάμεις, ἵνα ἐπικρατήσουν αἱ ὑψηλότεραι.